

PRIVATIZACE 13. STOLETÍ? ČESKÁ MEDIEVISTIKA A VÝKLAD DĚJIN PŘEMYSLOVSKÉHO VĚKU

Martin Wihoda

Česká medievistika se po čistkách z počátku sedmdesátých let minulého století ocitla v izolaci, ze které se vymanila teprve v roce 1989. V zápětí a bez nezbytné kritické sebereflexe se snažila napodobit západoevropskou modernu, aby pod pláštěm vznešených proklamací nadále pěstovala faktograficky strukturované dějiny osob nebo institucí a svou řemeslnou zaostalost maskovala rádoby moderními hesly, například o „privatizaci“ 13. století. Tento pojem měl vysvětlit, jak se „stát středoevropského typu“, v němž vše bez výjimky patřilo vládnoucímu knížeti, mohl změnit ve složité a majetkově strukturované politické společenství, o kterém podávají svědectví prameny vrcholného a pozdního středověku. Tento způsob výkladu dnes obhajuje Josef Žemlička, jenž tím však pouze rozvíjí starší, až do šedesátých let sahající interpretace Dušana Třeštíka. „Privatizaci“ a zvláštní „stát středoevropského typu“ naopak odmítá střední a mladší generace, například Jan Klápště nebo Libor Jan, která klade důraz na „dlouhé trvání“, prolínání domácích předpokladů s inovacemi evropského Západu a pozvolnou proměnu přemyslovských držav směrem k souřadnicím platným v Říši a obecně ve střední Evropě.